herpy

GECKOR

Smooth knob-tailed gecko

Nephrurus levis

Nephrurus levis är en satt, nattaktiv ökengecko från det inre Australien med jättehuvud, stora ögon och en kort svans som slutar i en liten knopp. Den gräver egna gångar i sanden, är fredlig och trivs i ett sandterrarium med en varm ände och ett fuktigt gömställe.

Familj: Carphodactylidae Tidigare namn: *Nephrurus laevis; Nephrurus platyurus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**9-12 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Marklevande och grävande**
Biotop	**Öken och halvöken**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**50 × 30 × 30 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Värmeplats	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**16-20 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**24-36 mån.**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Kullar per år	**6-9**
Inkubation	**65-80 dagar** vid 27-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Nephrurus levis tillhör knoppsvansgeckorna, ett litet släkte australiska markgeckor vars korta svans slutar i en liten, rund knopp. Vad knoppen används till vet man inte säkert. Arten har slätare hud än de taggiga släktingarna som *Nephrurus asper*, och det är också vad artnamnet *levis*, slät, syftar på. Huvudet är stort och brett, ögonen stora och mörka och kroppen kort och kraftig, vilket ger djuret ett nästan komiskt uttryck.

Grundfärgen är rosagrå till lila- eller gulbrun med ljusa och mörka små knölar och fläckar som ofta bildar tvärband över rygg och svans. Många djur har några smala, ljusa tvärlinjer. Ungarna är oftast tydligare tecknade än de vuxna.

Arten beskrevs av De Vis 1886. Man skiljer mellan tre underarter: *N. l. levis* i större delen av utbredningsområdet, *N. l. occidentalis* vid Western Australias centrala kust och *N. l. pilbarensis* i Pilbara.

Vuxna djur blir ca 9-12 cm från nos till kloak, och honorna är något större än hanarna. Den ursprungliga svansen är bara omkring 2 cm lång. Om djuret förlorar den växer en ny fram, men den blir ofta rundare och saknar den tydliga knoppen. Det finns få pålitliga viktuppgifter, så vikten anges inte i faktarutan.

I terrariet är arten lugn och lätt att ha att göra med, så länge den får gräva. Den tål hantering bättre än många andra ökengeckor, men den är mest ett djur att titta på. Med god skötsel blir den 10-15 år.

Utbredning och livsmiljö

Arten finns bara i Australien, där den lever i det torra och halvtorra inlandet i New South Wales, Northern Territory, Queensland, South Australia och Western Australia. Den är vanlig i South Australia och når norrut till trakten kring Tennant Creek, österut till Bourke i New South Wales väster om Great Dividing Range och västerut till Western Australias kust.

Den saknas i Victoria, i de fuktiga trakterna längs syd- och ostkusten, i det tropiska norr och i sydvästra hörnet av Western Australia. Underarten *pilbarensis* är känd från Pilbara och *occidentalis* från kusttrakterna runt Shark Bay och Narryer.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Geckon lever i öppen, torr mark: sandslätter, sanddyner, spinifex-öken, torr busksavann och öppen skog med akacia och eucalyptus. Gemensamt för platserna är lös, väldränerad jord som den kan gräva i.

Under dagen ligger den i en gång under jorden eller under en sten eller en trädstam, där det är svalare och fuktigare än vid ytan. Efter solnedgången kommer den fram och jagar spindlar, gräshoppor, skalbaggar, kackerlackor, skorpioner, skolopendrar och till och med mindre geckor.

Dagarna är varma, och skillnaden mellan dag och natt är stor. På vintern blir nätterna kalla, och djuren ligger stilla i gångarna. Den svala årstiden sätter igång fortplantningen, så honorna börjar lägga ägg när våren kommer, och det efterliknar man i terrariet.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur kan hållas i ett terrarium på minst 50 × 30 × 30 cm (längd × bredd × höjd), men större är bättre, och bottenytan är viktigare än höjden. Arten hålls bäst ensam, eftersom flera djur tillsammans kan slåss. Plastlådor i hyllsystem är också ett alternativ, och ungar klarar sig fint i små boxar på ca 35 × 20 × 10 cm.

Bottnen är det viktigaste. Använd fin sand, gärna blandad med lite lera eller lätt fuktig jord, i ett lager på 10-12 cm, så att geckon kan gräva gångar som inte rasar. Ge den ett eller två mörka gömställen med en ingång, till exempel en omvänd underkopp eller en korkgrotta, och ställ gömställena direkt på terrariets botten. Håll sanden under och i det ena gömstället fuktig, så att det alltid finns en fuktig zon. Inredningen kan vara enkel: ett par platta stenar och några rötter räcker gott, och växter är onödiga.

TEMPERATUR

Arten behöver en tydlig skillnad mellan varm och sval ände. Lägg en värmematta under den ena änden, eller använd en svag keramisk värmare, så att ytan där når 30-32 °C. Den svala änden hålls på 21-25 °C. På natten får hela terrariet sjunka till 16-20 °C, och värmen kan stängas av. Styr alltid värmekällan med en termostat, och mät med en termometer i båda ändarna.

På vintern får avelsdjur normalt 8-10 veckor med lägre temperatur, kortare dagar och mindre foder. Det kräver ett friskt, välnärt djur, och är du osäker så håll vintern mild.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Även om arten kommer från torra trakter kan den inte vara utan fukt, för gångarna under jorden är fuktigare än luften ovanför. Luftfuktigheten i terrariet kan ligga på 30-50 %, men sanden under det ena gömstället ska alltid vara fuktig. Fukta den underifrån eller häll i lite vatten två till tre gånger i veckan. För lite fukt ger problem med hudömsningen och i värsta fall uttorkning.

Ställ en låg skål med friskt vatten i den svala änden, och byt det dagligen. Håll resten av botten torr, för blöt sand vid ytan ger mögel, och fukt i värmen är ohälsosamt. Stick ner ett finger i sanden vid gömstället för att kontrollera att den fortfarande är fuktig.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är nattaktiv och behöver inte starkt ljus, och kraftiga spotlights stressar den. Oftast ges bara värme, och dagsljuset i rummet styr dygnsrytmen. Det finns inga fasta riktlinjer för UVB till arten, så det är valfritt.

Vill du ge UVB, välj ett svagt lysrör och se till att geckon kan ligga i skugga i sitt gömställe hela dagen. Ljuset kan vara tänt 10-12 timmar om dagen på sommaren och ska vara släckt på natten. Bra gömställen betyder mycket mer än ljuset.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Geckon lever av insekter och är inte kräsen. Ge syrsor, dubiakackerlackor och mindre gräshoppor, och då och då vaxmalslarver eller mjölmaskar som omväxling. En måltid är normalt 4-5 insekter som är mindre än djurets huvud. Vuxna djur matas 3-5 gånger i veckan, ungar varje dag eller varannan dag.

Pudra insekterna lätt med kalk, och ge ett vitamin- och mineraltillskott med D3-vitamin ett par gånger i veckan. Äggläggande honor behöver extra kalk. Mata insekterna med grönsaker och insektsfoder ett dygn eller två innan de kommer in i terrariet, och ta bort dem som inte blir uppätna. Geckon lagrar fett i den korta, tjocka svansen, och en tunn svans är ett tecken på att något är fel.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Geckon är lugn och fredlig, men blyg när den är ny. Den blir aktiv när mörkret faller och tillbringar största delen av dagen i sitt gömställe. Många djur vänjer sig vid hantering, och arten tål det bättre än många andra ökengeckor, men den blir inte lika tam som *Eublepharis macularius*.

Hantera den kort och lågt över botten på en platt hand, och störa den inte på dagen när den vilar. Ta aldrig tag i svansen. Håll djuren var för sig, och sätt bara ihop hane och hona för parning. En hane kan hållas med två till tre honor, men det kräver ett stort terrarium och tät uppsikt. Stress visar sig genom att djuret slutar äta eller gräver rastlöst fram och tillbaka.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna känns igen på en tydlig bula vid svansroten, där hemipenis-fickorna sitter, och på en rad porer precis framför kloaken. Honorna är något större och har en jämn svansrot. Könet kan som regel avgöras när djuren är ett par månader gamla.

Arten förökar sig villigt när den är 2-3 år gammal, och det är bäst att vänta till dess. Tidigare avel avråds från, eftersom unga honor blir tömda på kalk och kan få ett kortare liv. Honan ska vara fullvuxen och i gott hull innan hon sätts i avel.

PARNING

Aveln följer årstiderna, och en sval vinter är viktig. Ge djuren 8-10 veckor med lägre temperatur, kortare dagar och mindre foder. När det blir varmare igen börjar honorna lägga ägg. I Australien börjar äggläggningen omkring september och pågår hela sommaren.

Sätt hanen hos honan i hennes terrarium på kvällen, och håll ett öga på dem. Är honan ovillig, eller går hanen på för hårt, så skilj dem genast. Honan kan lagra sperma och lägga flera kullar efter en enda parning, så hanen kan flyttas ut igen efter några dagar.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger som regel två ägg åt gången, sällan ett. Kullarna kommer med omkring fyra veckors mellanrum, och det kan bli 6-9 kullar under en säsong. Äggen är vita och läderartade och torkar lätt ut.

Honan gräver ner äggen i fuktig sand, ofta under det fuktiga gömstället, så titta efter dem regelbundet. Ge henne gott om insekter pudrade med kalk under hela säsongen. Om hon tappar i vikt eller svansen blir tunn ska aveln avbrytas så att hon kan återhämta sig.

INKUBATION

Flytta äggen så snart du hittar dem till en liten box med fuktig vermikulit eller perlit utan att vända dem. Lägg dem delvis nedgrävda i substratet, och stäng boxen med ett par små lufthål. Använd en inkubator som kan hålla temperaturen stabil på 27-29 °C.

Vid 28-29 °C kläcks äggen efter 65-80 dagar, vid lägre temperatur tar det längre tid. Vid 27 °C blir det ungefär lika många hanar och honor, men det har inte undersökts ordentligt om temperaturen styr könet. Det finns inga fasta uppgifter om luftfuktigheten, så håll substratet lätt fuktigt och kontrollera att äggen inte faller ihop.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna ömsar hud inom första dygnet och börjar äta efter fyra till fem dagar. Ge dem små syrsor och kackerlackor pudrade med kalk varje dag eller varannan dag.

Håll dem var för sig i små boxar med 5-8 cm sand, ett litet gömställe, ett fuktigt hörn och en låg vattenskål vid samma temperatur som de vuxna. Ungarna är fullvuxna efter omkring två år. Det finns få tillväxtdata, så väg dem regelbundet.

Hälsa och vanliga misstag

Arten är härdig när den har sand att gräva i och ett fuktigt gömställe, och de flesta problem beror på skötseln. De typiska felen är:

- För lite fukt, så att hudömsningen går dåligt och rester sitter kvar på tår och svans. I värsta fall torkar djuret ut. Se till att det finns ett fuktigt gömställe året runt.
- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos unga djur och äggläggande honor. Det ger mjuka ben och darrningar.
- Fetma, om djuret får för mycket foder. En mycket tjock svans är ett tecken på det.
- Äggläggningsproblem hos honor i dåligt hull. Sök veterinär om hon är tydligt utspänd och inte får ut äggen.
- Sand som sväljs tillsammans med bytet. Mata gärna på en platt sten eller i en låg skål.
- Stress av för många djur tillsammans eller för mycket hantering.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svans och en kraftig kropp. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om geckon går ner i vikt, inte äter på flera veckor, verkar slö eller inte kan ömsa hud.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.